

**VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBA PRIE
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

**DĖL PRAŠYMO PAGAL 1980 m. HAGOS KONVENCIJĄ DĖL TARPTAUTINIO VAIKŲ
GROBIMO CIVILINIŲ ASPEKTŲ PATEIKIMO**

2017-12-22 Nr. 6-810

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba), atsižvelgdama į didėjantį gaunamų prašymų dėl galimai neteisėtai iš Lietuvos Respublikos į užsienio valstybes išvežtų vaikų grąžinimo į Lietuvos Respubliką skaičių, didėjantį gaunamų asmenų prašymų konsultuoti prašymo pagal 1980 m. Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – Hagos konvencija) pateikimo Tarnybai klausimais skaičių, o taip pat atvejų, kuomet Savivaldybių administracijų Vaiko teisių apsaugos skyriai (toliau – VTAS) persiunčia Tarnybai gautus asmenų prašymus/pranešimus apie galimai neteisėtą vaikų išvežimą į užsienio valstybes skaičių, parengė atmintinę VTAS specialistams dėl prašymo pagal Hagos konvenciją pildymo ir pateikimo Tarnybai tvarkos.

Hagos konvencijos 2 str. numato, jog susitariančios valstybės imasi visų reikiamų priemonių, kad užtikrintų Hagos konvencijos tikslų įgyvendinimą savo teritorijos ribose, bei šiam tikslui jos naudoja pačias sparčiausias procedūras. Atsižvelgiant į šias nuostatas, asmeniui kreipusis į VTAS dėl galimai neteisėtai į užsienio valstybę išvežto vaiko grąžinimo į Lietuvą, VTAS specialistai galėtų suteikti asmeniui pirminę ir būtiną informaciją apie galimybę teikti Tarnybai prašymą pagal Hagos konvenciją ir šio prašymo pateikimo tvarką. Manytina, jog tokiu būdu besikreipiantis asmuo operatyviau gautų reikiamą informaciją apie galimybę pradėti vaiko grąžinimo procedūrą pagal Hagos konvenciją, o prašymo pagal Hagos konvenciją pateikimo Tarnybai procedūra vyktų sparčiau.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – LR CK) 3.174 str. 3 d., teisę nepilnametį vaiką, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje, išvežti į užsienio valstybę nuolat gyventi turi tas iš tėvų, su kuriuo nustatyta vaiko gyvenamoji vieta, tik gavęs rašytinį antrojo iš tėvų sutikimą. Jeigu antrasis iš tėvų atsisako duoti šį sutikimą, ginčą sprendžia teismas. Tai reiškia, kad tuo atveju, jei vaikas į užsienio valstybę išvažiuoja laikinai ir trumpam, kartu nevykstančio vaiko tėvo (motinos) sutikimas nėra būtinas. Tačiau išvykstant iš Lietuvos nuolat gyventi į užsienio valstybę ar grįžtant iš užsienio valstybės nuolat gyventi į

Lietuvą, tėvo (motinos), nevykstančio kartu su vaiku, sutikimas yra privalomas. Priešingu atveju vaiko tėvas (motina), be kurio sutikimo vaikas buvo išvežtas nuolatiniam gyvenimui į užsienio valstybę, turi teisę teikti Tarnybai arba valstybės, į kurią yra išvežtas vaikas, centrinei institucijai prašymą pagal Hagos konvenciją dėl galimai neteisėtai į užsienio valstybę išvežto vaiko grąžinimo į vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę.

Valstybės, prisijungusios prie Hagos konvencijos.

Valstybių, prisijungusių prie Hagos konvencijos sąrašas pateiktas oficialioje Hagos konferencijų internetinėje svetainėje www.hcch.net, jį galima sužinoti pasinaudojus nuoroda <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=24>. Informacija apie valstybes nares, tarp kurių yra taikomos (galioja) Hagos konvencijos nuostatos taip pat pateikta aukščiau minėtoje internetinėje svetainėje, ją galima sužinoti pasinaudojus nuoroda <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/publications1/?dtid=36&cid=24>. Atkreiptinas dėmesys, kad duomenys apie naujų valstybių prisijungimą prie Hagos konvencijos bei valstybių narių pritarimą valstybių prisijungimui (tuo pačiu ir konvencijos nuostatų įsigaliojimą santykiams tarp valstybių) yra nuolat atnaujinama, todėl rekomenduotina šią informaciją nuolat, pagal poreikį peržiūrėti.

Pagrindai prašymo pagal Hagos konvenciją pateikimui:

1. Valstybė, į kurią yra išvežtas (laikomas) vaikas arba kurioje gyvena vaikas, su kuriuo prašoma užtikrinti teisę matytis, yra prisijungusi prie Hagos konvencijos ir ši konvencija yra taikoma santykiams tarp Lietuvos ir konkrečios valstybės;
2. Vaiko išvežimu (laikymu) yra pažeidžiamos globos teisės, suteiktos asmeniui, institucijai ar kitai organizacijai pagal Lietuvos Respublikos įstatymus (besikreipiantis asmuo yra vaiko įstatyminis atstovas);
3. Vaiko išvežimo ar laikymo metu globos teisėmis buvo naudojamosi arba būtų buvę naudojamosi, jei vaikas nebūtų išvežtas ar laikomas;
4. Vaikas nėra sulaukęs 16 m.;
5. Vaikas išvežtas (laikomas) negavus kartu su vaiku neišvykusio vieno iš vaiko tėvų (įstatyminio atstovo) sutikimo dėl vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės pakeitimo.

Prašymo dėl vaiko grąžinimo pateikimui būtini visi penki aukščiau nurodyti pagrindai. Prašymo dėl teisės matytis su vaiku užtikrinimo pateikimui būtini pirmasis ir ketvirtasis pagrindai.

Asmenys, turintys teisę teikti prašymą pagal Hagos konvenciją.

Reikalauti vaiko, galimai neteisėtai išvežto į užsienio valstybę, grąžinimo pagal Hagos konvenciją turi teisę vaiko įstatyminis atstovas (vienas iš vaiko tėvų/globėjas), be kurio sutikimo vaikas buvo išvežtas arba yra laikomas užsienio valstybėje.

Reikalauti, vadovaujantis Hagos konvencija, užtikrinti teisę matytis su vaiku, gyvenančiu užsienio valstybėje, turi teisę vaiko įstatyminis atstovas ir vaiko seneliai, kurių teisė bendrauti su vaikaičiu yra ribojama.

Prašymo pagal Hagos konvenciją forma.

Tarnybos direktoriaus 2012 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. BV-7 buvo patvirtinta prašymo pagal Hagos konvenciją forma. Minėtą prašymo formą galima rasti Tarnybos internetinėje svetainėje www.vaikoteises.lt, pasinaudojus nuoroda <http://vaikoteises.lt/veikla/paslaugos/> („Prašymas dėl neteisėtai išvežto arba laikomo vaiko arba dėl teisės matytis su vaiku“). Visais atvejais, siekiant spręsti klausimą (tiek vaiko grąžinimo, tiek teisės matytis su vaiku užtikrinimo) pagal Hagos konvenciją, pildytina Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinta prašymo pagal Hagos konvenciją forma.

Prašymo pagal Hagos konvenciją formos pildymas.

Prašymas pagal Hagos konvenciją turi būti užpildytas lietuvių k., įrašai gali būti daromi ranka, išspausdinus prašymo formą, arba įvedant tekstą į atsisiųstą bei išsaugotą elektroniniame įrenginyje failą. Prašymo įžanginėje dalyje turi būti pažymėta, dėl ko teikiamas prašymas – dėl neteisėtai išvežto arba laikomo vaiko grąžinimo ar dėl teisės matytis su vaiku. Atkreiptinas dėmesys, jog vienu prašymu negali būti keliami abu minėti reikalavimai.

Teikiant prašymą dėl neteisėtai išvežto arba laikomo vaiko grąžinimo, būtina užpildyti prašymo I, II, III, IV, V, VIII ir IX dalis, bei pageidaujant – VII prašymo dalį.

Teikiant prašymą dėl teisės matytis su vaiku, būtina užpildyti prašymo I, II, III, IV, VI, VIII ir IX dalis, bei pageidaujant – VII dalį.

Pažymėtina, kad privaloma užpildyti visų pildytinų prašymo dalių lenteles ir lentelių grafas. Tais atvejais, kuomet prašymą pildantis asmuo neturi duomenų, prašomų pateikti prašyme, tai turi būti pažymėta atitinkamoje lentelėje/grafoje, kurioje tie duomenys turėtų būti įrašyti.

Prašymo priedai.

Prašyme pagal Hagos konvenciją pareiškėjo nurodytos aplinkybės turi būti pagrįstos dokumentais/įrodymais. Svarbu paminėti, jog sprendžiant klausimus pagal Hagos konvenciją, teisės aktai nenumato jokių reikalavimų dokumentų legalizavimui, t. y. kartu su prašymu teikiamos dokumentų, patvirtinančių prašyme nurodytas aplinkybes, kopijos gali būti nepatvirtintos (notaro, advokato ar kt.).

Kartu su prašymu pagal Hagos konvenciją dėl neteisėtai išvežto arba laikomo vaiko gražinimo turi būti pateiktos šių dokumentų kopijos:

1. Prašymą teikiančio asmens tapatybę patvirtinančio dokumento kopija;
2. Tėvystę (giminystę) vaiko atžvilgiu patvirtinančio dokumento (vaiko gimimo liudijimo/įrašo) kopija;
3. Teismų sprendimų/nutarčių, susijusių su vaiku (jeigu jie buvo priimti), kopijos;
4. Dokumento, patvirtinančio, kad iki išvežimo į užsienio valstybę, vaikas nuolatos gyveno Lietuvoje, kopija (pvz. pažyma apie lankytą ugdymo įstaigą, registraciją sveikatos priežiūros įstaigoje ar pan.);
5. Vaiko nuotrauka.

Su prašymu pagal Hagos konvenciją dėl teisės matytis su vaiku turi būti pateiktos šių dokumentų kopijos:

1. Prašymą teikiančio asmens tapatybę patvirtinančio dokumento kopija;
2. Vaiko gimimo liudijimo/įrašo kopija;
3. Teismų sprendimų/nutarčių, susijusių su vaiku (jeigu jie buvo priimti), kopijos;
4. Kuomet prašymą teikia vaiko seneliai – giminystę vaiko atžvilgiu patvirtinančio dokumento (vaiko motinos (tėvo) gimimo liudijimo/įrašo) kopija.

Užpildyto prašymo pateikimas Tarnybai.

Užpildytas prašymas pagal Hagos konvenciją su prašyme nurodytas aplinkybes patvirtinančių dokumentų kopijomis gali būti pateiktas Tarnybai nuotolinio ryšio priemonėmis (elektroniniu paštu arba faksu), atsiunčiant prašymą paštu arba pateiktas atvykus į Tarnybą.

